

АНОТАЦІЯ

.....

ЦИМБАЛЮК О. М. Взаємозв'язок між парадигмою інтерпретації й епістемологією біблійних наративів: Яків – досконала людина. – Рукопис (англійською мовою).

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 041 – богослов'я. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова Міністерства освіти і науки України, Київ, 2021.

Дана дисертація присвячена дослідженню позитивної, традиційної, і негативної, реформатської, парадигм тлумачення образу патріарха Якова та їхнього впливу на формування об'єктивного знання біблійного наративу. Автор доводить, що у християнському богослов'ї до XVI ст. сформувався образ Якова як досконалої людини. Це сприйняття базувалось на біблійній історії, яка яскраво представляла Якова як досконалу людину.

Встановлено, що позитивний образ Якова сформувався через протиставлення образу Ісава та натяків, що містяться в біблійних сюжетах, а також фактів із життя братів: 1) як Адам та Єва, Ісав не витримав випробування їжею; 2) Каїн та Авель є прототипами протистояння Ісава та Якова - старших неправедних та молодших праведних братів; 3) негативний образ Ісава співзвучний фігурі безбожного мисливця Німрода; 4) Яків, як і його батько Ісаак, не був первістком, але отримав благословення первородства на відміну від своїх братів Ізмаїла та Ісава; 5) Ревека отримала заздалегідь божественне одкровення про Ісава та Якова. Свята Біблія використовує прикметник “досконалий” для опису патріарха Якова і згадує його ім'я частіше, ніж будь-яке інше ім'я всіх біблійних героїв.

Встановлено, що позитивний погляд стосовно Якова був розроблений на основі вчення ранньої єврейської громади, герменевтичних та апологетичних методів тлумачення Біблії отцями Церкви та підтриманий мислителями

Середньовіччя та Реформації. Позитивний погляд на життя Якова автор виявив у працях Йосипа Флавія, Філона Александрійського, Тертуліана, Євсевія Кесарійського, Амвросія Медиоланського, Августина, Іоанна Златоуста, Томи Аквінського, Джона Вікліфа, Ульріха Цвінглі, Мартіна Лютера, Джона Веслі, Вільяма Тіндейла, Джона Роджерса, Рабейну Шломо Іцхакі (Раши), Крістіни Гарсайд Аллен, Вільяма Ніколлса, Майкл Брюнінга, Наума Серни, Вільяма Л. Лейна, Р. Кента Х'юза, Клауса Вестерманна, Джеймса Л. Кугеля, Герхарда фон Рада, Джона Х. Волтона, та Віктора П. Гамільтона. Це позначилося на ранніх перекладах Біблії.

Визначено, що сприйняття фігури Якова посилюється образом його матері Ревеки, яка в традиційній парадигмі тлумачення постає духовним прикладом. У біблійному переказі Ревека є першою жінкою в Біблії, до якої Бог звернувся безпосередньо. Тому єврейська література змальовує її як важливу фігуру єврейської історії, яка зіграла важливу роль у зміцненні сім'ї Авраама. Писання Отців Церкви, середньовічних християнських мислителів та багатьох реформаторів визначають життя Ревеки як зразковий акт послуху Богові. Твори християнських мислителів середньовіччя та Реформації визначають життя Ревеки як зразковий акт послуху Богові.

Було виявлено, що за часів Реформації також було розроблено альтернативне бачення фігури Якова, яке трактувало його життя і характер негативно - як обманщика. Причиною появи альтернативної інтерпретації образу Якова стала суперечливість його вчинків у боротьбі за первородство. Виникненню та розвитку реформатської інтерпретації життя та характеру Якова сприяли ряд факторів: алегоричне тлумачення Старого Завіту, теологія заміщення, антисемітизм та вчення Кальвіна про приречення. Негативну оцінку Якова розробили його наступники - Метью Генрі, Чарльз Макінтош, Фрідріх Діллман і, особливо, Семюель Роллес Драйвер. Останній, зокрема, дав видиму наукову основу для значення імені Якова як "обманщика" і вплинув на формування його негативного іміджу в останніх перекладах Біблії.

Автор виявив, що негативна герменевтика образу Якова найбільше вплинула на поверхнєве сприйняття біблійного переказу, сучасних перекладів Біблії, в якому негативне бачення патріарха формується шляхом інтерпретації імені Якова як “обманщик” і призвело до посилення антисемітизму.

Порівняльний аналіз традиційної та реформованої парадигм інтерпретації образу Якова виявив низку недоліків останнього. Автор дисертації стверджував, що негативне сприйняття патріарха Якова ґрунтувалося на поверхневому лінгвістичному та текстовому аналізі, подвійних герменевтичних стандартах, інтерпретації біблійного тексту поза історичним контекстом і всупереч ортодоксальному вченню Церкви.

На прикладі інтерпретації образу Патріарха Якова автор дисертації довів, що для досягнення надійної епістемології біблійної історії необхідно ґрунтовно використовувати всі екзегетичні, герменевтичні та апологетичні методи вивчення Біблії у глибокому поєднанні з історико-культурними обставинами, за яких був написаний текст.

Ключові слова: герменевтика, патристична біблійна інтерпретація, патріарх Яків, Ісак, Ревека, Ісав, Реформація, реформатське богослов'я, Жан Кальвін, Самуель Драйвер.

ANNOTATION

.....

Tsybalyuk O. M. The connection between the paradigm of interpretation and the epistemology of the biblical narratives: Jacob – a perfect man. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Philosophical Sciences in the specialty 041 – Theology. – National Pedagogical Dragomanov University of the Ministry of Education and Science of Ukraine – Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to the study of positive, traditional, and negative, Reformed, paradigms of interpretation of the image of the Patriarch Jacob and their

influence on the formation of objective knowledge of the biblical narrative. The author argues that in Christian theology until the middle of the XVI century formed the image of Jacob as a perfect man. This perception was based on a biblical story that distinctively presented Jacob as a perfect man.

It is established that the positive image of Jacob was formed by contrasting the image of Esau and the allusions contained in the biblical stories, as well as the facts of the life of the brothers: 1) like Adam and Eve, Esau did not pass the food test; 2) Cain and Abel are the prototypes of the confrontation between Esau and Jacob – the elder unrighteous and the younger righteous brothers; 3) the negative image of Esau is consonant with the figure of the ungodly hunter Nimrod; 4) Jacob, like his father Isaac, was not the firstborn, but received the blessing of the birthright as opposed to his brothers Ishmael and Esau; 5) Rebekah received God's foreknowledge of Esau and Jacob. The Holy Bible uses the adjective “perfect” to describe Patriarch Jacob and mentions his name more often than any other name of all biblical hero.

It is established that a positive view of Jacob was developed on the basis of Jewish teaching, hermeneutic and apologetic methods of interpretation of the Bible by the Church Fathers, and supported by thinkers of the Middle Ages and the Reformation. Aurelius, John Chrysostom, Augustine, Thomas Aquinas, John Wycliffe, Martin Luther, and others saw Patriarch Jacob as a pious man. This affected early translations of the Bible.

It is determined that the perception of the figure of Jacob is enhanced by the image of his mother Rebekah, who in the traditional paradigm of interpretation appears as a spiritual example. In the biblical narrative, Rebekah is the first woman in the Bible to whom God spoke directly. Therefore, Jewish literature portrays her as an important figure in Jewish history who played an important role in strengthening Abraham's family. The writings of the Church Fathers, medieval Christian thinkers, and many reformers define Rebekah's life as an exemplary act of obedience to God.

The works of Christian thinkers of the Middle Ages and the Reformation define the life of Rebekah as an exemplary act of obedience to God.

It was found that in the days of the Reformation there was also developed an alternative vision of the figure of James, which interpreted his life and character negatively – as a deceiver. The reason for the emergence of an alternative interpretation of the image of Jacob was the controversy of his actions in the struggle for birthright. The emergence and development of the Reformed interpretation of Jacob's life and character were facilitated by a number of factors: an allegorical interpretation of the Old Testament, substitution theology, anti-Semitism, and Calvin's doctrine of predestination. Jacob's negative assessment was developed by his successors – Matthew Henry, Charles Mackintosh, Friedrich Dillman, and, especially, Samuel R. Driver. The latter, in particular, gave a visible scientific basis for the meaning of Jacob's name as a “deceiver” and influenced the formation of his negative image in latest Bible translations.

The author discovered that the negative hermeneutics of the image of Jacob had the greatest effect on the superficial perception of the biblical narrative, modern translations of the Bible, in which the negative vision of the patriarch is formed by interpreting the name of Jacob as a “deceiver” and led to increased anti-Semitism.

A comparative analysis of the traditional and reformed paradigms of interpretation of the image of Jacob revealed a number of shortcomings of the latter. The author of the dissertation argued that the negative perception of Patriarch Jacob was based on superficial linguistic and textual analysis, double hermeneutic standards, interpretation of the biblical text outside the historical context, and contrary to the orthodox teachings of the church.

On the example of the interpretation of the image of Patriarch Jacob, the dissertation author proved that to achieve reliable epistemology of the biblical story it is necessary to thoroughly use all exegetical, hermeneutic, and apologetic methods of Bible study in deep conjunction with historical and cultural circumstances in which the text was written.

Keywords: hermeneutics, patristic biblical interpretation, Patriarch Jacob, Isaac, Rebekah, Esau, Reformation, Reformed theology, John Calvin, Samuel R. Driver, Jacob - the perfect man.